

Helsekonsekvensvurdering

En kortversjon* av veileder for saksbehandlere

* Fullstendig veileder m/lenker ligger på intranett, se By- og samfunnsplanlegging/Beredskap og samfunnsutvikling/Folkehelse/Helsekonsekvensutredning.

Stavanger
kommune

Beslutninger påvirker helse

De fleste av beslutningene som påvirker innbyggernes helse, tas utenfor helse- og omsorgstjenestene.

Når kommunen planlegger boliger og nærmiljø, endrer tjenester, prioriterer tilbud, utvikler transportløsninger eller bestemmer hvordan innbyggerne skal få tilgang til informasjon og tjenester, påvirker vi samtidig menneskers hverdag.

Beslutningene våre kan gjøre det lettere eller vanskeligere å delta, bevege seg, mestre hverdagen, møte andre, komme seg til arbeid og skole og oppleve trygghet og tilhørighet.

Dette er forhold som over tid påvirker helse og livskvalitet.

En helsekonsekvensvurdering hjelper oss å oppdage slike virkninger før beslutningen tas.

Den skal hjelpe oss til å:

- se både positive og negative konsekvenser
- oppdage om noen grupper blir særlig berørt
- redusere utilsiktede negative konsekvenser
- finne muligheter for å fremme helse og redusere sosial ulikhet

Kort sagt: Vi vurderer helsekonsekvenser for å få et bedre beslutningsgrunnlag.

Forankring

Vurdering av helsekonsekvenser handler om å synliggjøre hvorvidt tiltak kan påvirke folkehelsen positivt eller negativt.

Å vurdere helsekonsekvenser er en del av kommunens ansvar for å ivareta helse og livskvalitet i samfunnsutviklingen. Dette er forankret i [folkehelseloven](#), [plan- og bygningsloven](#) og kommunens egne mål og strategier.

Stavanger kommune fikk i februar 2023 en ny strategi for folkehelsearbeidet 2023-2030

Bystyret har vedtatt at helse skal vurderes i aktuelle saker og veiledere»

Skal jeg vurdere helsekonsekvenser i denne saken

1. Start med dette spørsmålet:

Kan beslutningen påvirke menneskers helse, livskvalitet eller forutsetninger for å leve gode liv?

Tenk bredere enn sykdom og helsetjenester. Saken kan være relevant dersom den påvirker for eksempel:

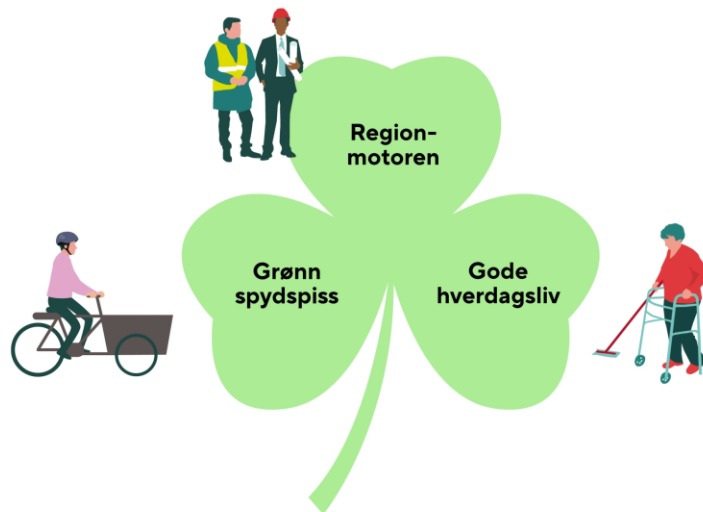
økonomi og levekår · bolig og nærmiljø · deltakelse og fellesskap · trygghet · mobilitet og tilgjengelighet · arbeid og utdanning · miljø og fysiske omgivelser

JA / KANSKJE

→ Gjør en enkel helsekonsekvensvurdering.

NEI

→ Det er ikke nødvendig med en videre vurdering. Begrunn kort hvorfor.

Slik gjør du en enkel helsekonsekvensvurdering

Du trenger ikke være folkehelseekspert. Ta utgangspunkt i saken og vurder fire spørsmål:

1. Hva kan saken påvirke?

Beskriv kort hvordan beslutningen kan påvirke menneskers **helse, livskvalitet eller hverdagsliv**.

2. Hvem kan bli berørt?

Vurder om konsekvensene gjelder mange eller få – og om **noen grupper kan bli særlig berørt**.

3. Hva kan konsekvensene bli?

Se etter både **positive og negative konsekvenser**, også konsekvenser som ikke er tilsiktet. Vurder om virkningene kan oppstå på kort eller lang sikt.

4. Kan vi gjøre noe bedre?

Kan negative konsekvenser reduseres? Kan positive konsekvenser forsterkes? Finnes det alternativer som gir et bedre resultat for helse og livskvalitet?

Trenger du hjelp for å komme i gang?

Helse i alt vi gjør

innebærer at det kommunen foretar seg på alle nivåer har en helsemessig betydning.

Føre var

innebærer å fremme god helse og redusere risiko for helseskade, psykisk uhelse og snikende kriser.

Utjevne sosial ulikhet i helse

Innebærer å sikre at alle uansett bakgrunn, får muligheter til å utvikle en livsstil som bidrar til god helse

Tiltaket kan påvirke ... ved at ...

Endringen kan få særlig betydning for ...

Det er usikkerhet knyttet til ..., men ...

Hva skal du se etter?

Se etter om saken kan endre noen av rammene rundt menneskers hverdagsliv.

- **Økonomi og levekår**

Påvirker saken inntekt, utgifter, bolig eller økonomisk trygghet?

- **Arbeid og utdanning**

Påvirker den muligheten til å delta i arbeid, skole, opplæring eller utvikling?

- **Bolig og nærmiljø**

Påvirker den bomiljø, møteplasser, grøntområder, trygghet eller muligheten for aktivitet?

- **Tilgjengelighet og mobilitet**

Blir det lettere eller vanskeligere å komme seg til tjenester, aktiviteter, arbeid eller andre mennesker?

- **Fellesskap og deltakelse**

Påvirker saken muligheten til å delta, møte andre, oppleve tilhørighet eller få sosial støtte?

- **Miljø og trygghet**

Påvirker den for eksempel støy, luft, trafiksikkerhet, fysisk sikkerhet eller opplevelsen av trygghet?

Du trenger ikke vurdere alle områdene. Finn dem som er relevante for akkurat din sak.

Bidrar beslutningen til å utjevne sosial ulikhet i helse?

Kommunen skal bidra til å utjevne sosiale helseforskjeller.

Det betyr at vi må vurdere om beslutningene våre kan redusere eller forsterke forskjeller i helse og livskvalitet mellom grupper i befolkningen.

- **Hvem får fordelene – og hvem får belastningene?**

Kan konsekvensene bli forskjellige avhengig av for eksempel økonomi, utdanning, arbeidssituasjon eller andre levekår?

- **Kan beslutningen gjøre det lettere eller vanskeligere å delta?**

Se blant annet på tilgang til tjenester, transport, bolig, møteplasser, arbeid, utdanning og aktiviteter.

- **Kan vi gjøre noe som reduserer forskjellene?**

Vurder om tiltaket kan justeres slik at flere får nytte av det, eller slik at grupper som har færre ressurser ikke får en større belastning.

Fra beslutning til helsekonsekvens

En sak trenger ikke handle om helse for å få konsekvenser for helse. Se etter virkningskjeden:

Beslutning → endring i hverdagen → konsekvens for helse og livskvalitet

Eksempel 1: En miljøarbeider på en skole forsvinner

- det blir færre voksne som kan fange opp konflikter, utenforskap og elever som strever
- kan påvirke elevenes trygghet, trivsel og mulighet for å delta i skolefellesskapet.

Eksempel 2: En tjeneste blir digital

- tjenesten blir enklere tilgjengelig for mange, men vanskeligere for noen
- kan påvirke muligheten til å få hjelp og mestre egen hverdag.

Eksempel 3: Et område planlegges med gode gang- og sykkelforbindelser og møteplasser

- det blir lettere å gå, sykle og møte andre i hverdagen
- kan bidra til mer fysisk aktivitet, sosial kontakt og trivsel.

Spør: Hva vil denne beslutningen faktisk endre i menneskers hverdag?

Kort oppsummert – dette gjør du

1. Hvordan kan saken påvirke helse og livskvalitet?

Beskriv hvilke forhold som kan få betydning for helse, trivsel eller livskvalitet.

2. Hvem kan bli særlig berørt?

Vurder om tiltaket kan ha ulik betydning for ulike grupper

3. Positive og negative konsekvenser

Gi en kort samlet vurdering av om saken antas å ha:

- overveiende positive
- overveiende negative
- eller små/ingen vesentlige helsekonsekvenser

Eventuelle avbøtende eller helsefremmende grep

(Valgfritt – 1–2 setninger dersom relevant)

Når saken krever en grundigere vurdering

Forslag til disposisjon for en helsekonsekvensvurdering:

- Innledning
- Analyse
- Tema og påvirkningsfaktorer for folks helse
- Vurdering av helsekonsekvenser og forslag til politisk vedtak

1. Bakgrunn og formål – Hva gjelder saken, og hva skal vurderingen gi svar på?
2. Berørt befolkning – Hvem kan bli berørt, og er noen grupper særlig utsatt?
3. Påvirkningsfaktorer – Hvilke forhold av betydning for helse og livskvalitet påvirkes?
4. Positive og negative konsekvenser – På kort og lang sikt.
5. Sosial ulikhet i helse – Kan forskjeller reduseres eller forsterkes?
6. Tiltak og anbefalinger – Hva kan redusere negative og styrke positive konsekvenser?

Trenger du å se nærmere på hva som påvirker helse?

1. Jobber du i kommunen, les mer på [intranettsidene](#)
2. På de neste sidene finner du eksempler på forhold som kan være relevante i ulike saker.
3. Bruk de sidene som er aktuelle for din sak.

Intranett: skriv inn «helsekonsekvensvurdering»

ePoint

intranett stavanger.kommune.no LØP Ledige stillinger

BSP By- og samfunnsplanlegging

Hovedside intranett Kart og digitale tjenester Byggesak, byantikvar og byarkitekt Byutvikling Beredskap og samfunnsutvikling Stab Nyttige lenker Rediger-navigasjon

+ Nye Hev nivå Sidedetaljer Forhåndsversjon Engasjerende leser Analyse

Helsekonsekvensvurdering - en veileder for saksbehandlere

 Linda Hagen
Rådgiver

Kort veiledning når du skriver en sak

Kommunen har vedtatt at helsekonsekvenser skal innarbeides i saker og veiledere. Bruk sjekklisten under før saken ferdigstilles:

- se hvordan vedtak kan påvirke menneskers liv og helse
- identifiser mulige utilsiktede konsekvenser
- tenk sosial bærekraft og gjør bedre valg

👉 Har du dårlig tid og skal bare skrive om helsekonsekvenser? [Bruk en enkel mal](#) i tillegg til temasidene under.

👉 Skal du skrive en helsekonsekvensvurdering eller en utredning, [les mer her](#).

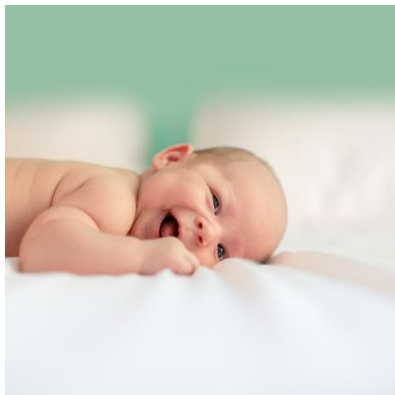

8 prinsipper i nasjonal strategi for utjevning av sosiale forskjeller

1. Gi alle barn den beste starten på livet
2. Sette alle barn, unge og voksne i stand til å maksimere evnene sine og ha kontroll i eget liv
3. Skape et rettferdig arbeidsliv og godt arbeidsmiljø for alle
4. Skape en helsefremmende levestandard for alle
5. Skape og utvikle helsefremmende og bærekraftige lokalsamfunn
6. Styrke rollen til og virkningen av sykdomsforebygging
7. Kjempe mot diskriminering og rasisme og konsekvensene av dette
8. Fremme miljømessig bærekraft og rettferdig fordeling av helse

Meld. St. 15 (2022–2023) Folkehelsemelding – rapport ledet av Marmot

Familie og oppvekstvilkår

Hva påvirker barns muligheter for en god start på livet?

Familiens levekår: Rammene rundt dem som velger å få barn er viktig. God eller dårlig ernæring, trygghet og andre helsefaktorer påvirker barnet helt fra fosterlivet. En egnet bolig som dekker boligbehovet viktig. Trangboddhet er en økende utfordring i Stavanger.

Helseatferd i familien: Trygghet, gode relasjoner og vaner, et godt nettverk og en aktiv livsstil styrker familien. Barn som vokser opp i familier med fellesskap, tilhørighet, trening og sunne matvaner, får et godt grunnlag for helse og trivsel

Sosioøkonomisk status: Foreldres utdanning og inntekt er viktig for barns helse og trivsel på både kort og lang sikt. Barn som vokser opp i familier med lav sosioøkonomisk status har økt risiko for å utvikle fysisk og psykisk sykdom, både på kort og lang sikt.

Belastninger i familien: Dette kan blant annet skyldes dårlig økonomi, stress, sykdom, rusavhengighet, vold, overgrep og høyt konfliktnivå i familien. Høy grad av belastning, kan få alvorlige konsekvenser for barnets fysiske og psykiske helse på kort og lang sikt, særlig hvis barnet ikke får dekket grunnleggende fysiske og psykiske behov

Har du tenkt på hvordan kommunen...

Bidrar til å styrke familier når det gjelder livsmestring, økonomi, arbeid, bolig og nettverk?

setter krav til boligvariasjon av boligtyper, pris og størrelse i nye boligprosjekter?

stimulerer til nye, innovative og rimeligere boformer?

legger forholdene til rette for dem som vurderer å få barn?

setter inn tiltak rettet mot å styrke lavinntektsfamilier?

styrker nabolag ved at familier enkelt kan møte hverandre?

sikrer kvalitet og oppfyllelse av minimumsnormer i skole og barnehage?

Skole og utdanningsmuligheter

Gjennomført skole og utdanning er en av de tydeligste indikatorene på sosiale helseforskjeller. Et fagbrev/videre utdanning har stor betydning for fremtidige ressurser, muligheter og levekår. Å maksimere evnene sine og ha kontroll i eget liv er det andre prinsippet av Marmots 8 prinsipper. Det er derfor viktig at alle - uansett bakgrunn - får gode utdanningsmuligheter og mulighet for å lære og vokse hele livet.

Hva påvirker mulighetene for å maksimere evnene sine?

Familie og boforhold: Familiens ressurser, holdninger og kunnskap om utdanning har stor betydning for barnas sjanser for å gjennomføre utdanning. I tillegg må boligen dekke boligbehovet og eksempelvis ha plass til å gjøre lekser.

Skolemiljø og kvalitet: Et godt arbeidsmiljø i skolen er viktig. Sosial og emosjonell trygghet og arbeidsro er grunnleggende. Skolens utforming og skolegård betyr mye for trivsel og muligheter. Fysiske og psykiske helseplager og bruk av alkohol/rusmidler, gir risiko for dårligere læring, skolevegring og frafall, noe som påvirker sannsynligheten for å ta videre utdanning.

Anerkjennelse av forskjeller: Skolen skal tilpasse seg barns ulike forutsetninger og legge til rette opplæringen. Barn av foreldre med lavere utdanning presterer i gjennomsnitt dårligere på skolen og fullfører videregående skole sjeldnere. (SSB, 2022)

Tilgjengelighet til ulike læringstilbud: Kunnskap om hva som finnes av opplæringstilbud er viktig. Miljøer som kan tilby et læringsløp for alle er av stor betydning for videre utdanning, og dermed også helse.

Har du tenkt på hvordan kommunen...

sikrer at det settes av store nok arealer til skoler og barnehager?

sikrer kvalitet og nøkkelpersonell som skoleledere, pedagoger, helsesykepleiere og miljøarbeidere i skolen og helsestasjoner?

sikrer kompetanseheving for nøkkelpersonell?

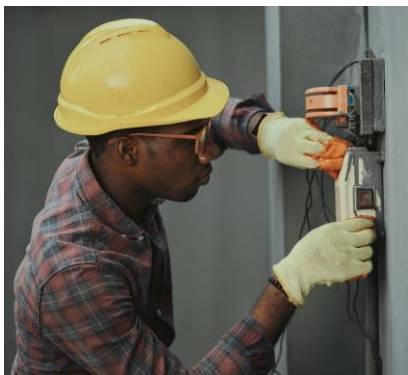
utvikler kunnskap og iverksetter ordninger slik at alle kan fullføre videregående skole?

stiller skolens lokaler disponible for leksehjelp og nærmiljøtiltak?

legger til rette for lærlingeordninger og sikrer at kommunens leverandører har gode lærlingeordninger?

holder god dialog med næringsliv og utdanningsinstitusjoner for at utdanning og opplæring for folk i arbeid treffer arbeidsgivers behov i samfunnet?

Arbeidsliv og arbeidsmiljø

Arbeid og økonomisk trygghet er grunnleggende for god helse, og derfor gir det god mening, at det tredje av Marmots prinsipper er å skape et rettferdig arbeidsliv og et godt arbeidsmiljø for alle. Det gir trygghet og forutsigbarhet å vite at de grunnleggende behov for mat, vann, bolig, klær og varme er dekket. I tillegg er arbeid en kilde til mestring, identitet, personlig vekst og sosiale nettverk, noe som er viktig for helse og trivsel. Stavanger kommune har arbeidet systematisk med arbeidsmiljø.

Hvordan bidrar et rettferdig arbeidsliv og godt arbeidsmiljø til god helse?

Inntekt: Det er sammenheng mellom økonomi og helse. For majoriteten vil arbeidet være den primære inntektskilden, og det å ha en jobb er dermed avgjørende for økonomisk trygghet for de fleste. Lav eller ingen inntekt kan motsatt påvirke trivsel og stressnivå, og dette kan dessuten påvirke barns helse og utdanningsmuligheter.

Sosiale og fysiske arbeidsforhold: Godt arbeidsmiljø og gode arbeidsfellesskap er en kilde til livskvalitet, mestring, god helse, sosiale fellesskap, meningsskaping, mestring og personlig utvikling. Motsatt kan dårlige arbeidsforhold føre til at arbeidstakere utsettes for fysiske, kjemiske, mekaniske, psykososiale eller organisatoriske faktorer i arbeidsmiljøet, som kan gi akutte og langvarige sykdommer. Da er det viktig med miljøretta helsevern.

Materielle ressurser: Arbeid og inntekt gir adgang til materielle ressurser, som igjen spiller inn på helsen, da det for eksempel gir tilgang til bedre boforhold, penger til å ta sunne valg og delta på fritidstilbud. Det innebærer rom for å dra på ferie og hyttetur og benytte seg av forskjellige kulturtilbud.

Har du tenkt på hvordan kommunen...

arbeider systematisk med tilgang på nye arbeidsplasser?

stiller krav om gode arbeidsforhold i kommunen og hos egne leverandører?

arbeider for å skape tillit mellom ledere og medarbeidere for å sikre gode arbeidsfellesskap?

sikrer arbeidsplasser med mangfold og inkludering, også for mennesker med særskilte behov?

sikrer god oppfølging av gravide og småbarnsforeldre?

legger til rette for møteplasser og fritidstilbud som er rimelige for de med lavinntekt.

Bomiljø og nærmiljøkvalitet

Hvordan vi har det, kan blant annet knyttes til der vi bor, boligen og nærmiljøet. Viktige faktorer er størrelse på leilighet, gang og sykkelforbindelser, samt sosial infrastruktur. Mennesker er flokkdyr, og vi har et naturlig behov for å høre hjemme et sted og være en del av et forpliktende fellesskap. Møter mellom kjente og ukjente, fester og feiringer - alt dette skaper vår felles kultur. Akkurat derfor er utviklingen av lokalsamfunnet så viktig. Det bidrar til samhørighet og dannelsen av gode relasjoner, som er helt avgjørende for helsen.

Hva skaper og utvikler helsefremmende og bærekraftige lokalsamfunn?

Bomiljøkvalitet henger sammen med sosial mix av mennesker i ulike alder og livsfase, grøntområder, felles møteplasser og tilrettelegging for fysisk aktivitet. Kommuneplanens arealdel har et eget plandokument om bolig og byutvikling som utdyper dette.

Sosial deltakelse, fellesskap og tilhørighet: Å innrette lokalsamfunn slik at det innbyr til sosialisering og deltakelse på ulike arenaer, som i skole og gjennom arbeidsliv, nærmiljø, fritidsaktiviteter eller frivillighet, er avgjørende forutsetning for å skape og vedlikeholde sosiale nettverk, og dermed også helsen. Å bygge og vedlikeholde kulturarven er viktig.

Universell utforming: For å redusere sosial ulikhet i helse og inkludere alle, er det avgjørende at kommunen er innrettet slik at alle tilbud og tjenester er tilgjengelig for alle, uavhengig av bakgrunn, alder og helsetilstand.

Sikkerhet og kriminalitetsforebygging : Et trygt nærmiljø skapes gjennom belysning, bruk og oversikt. Områder med mye kriminalitet, trafikk, skjulte steder og dårlig vedlikehold kan oppleves som utrygge, noe som påvirker både den fysiske og psykiske helsen.

Infrastruktur og kollektivtransport: God infrastruktur legger til rette for fellesskap og kontakt, og kan øke gang- og sykkeltrafikk. God kollektivtransport bidrar til å redusere klimaavtrykket, som igjen har positiv innvirkning på innbyggernes helse.

Nærmiljøkvalitet: Et nærmiljø med lett tilgang til grøntområder, naturopplevelser, sosiale samlingspunkter og idrettsanlegg stimulerer i større grad til fysisk aktivitet og sosial kontakt blant barn, voksne og eldre. Videre påvirker nærhet til grøntområder også helsen positivt ved å bidra til mindre stress, bedre psykisk helse, trivsel og økt levetid på tvers av sosiale skillelinjer.

Har du tenkt på hvordan kommunen...

sikrer god infrastruktur som minsker klimaavtrykket?

stiller krav i utbyggingsprosjekter jfr. Plan og bygningsloven?

legger inn nærmiljøkvalitet i veiledere til regulerings- og detaljplaner og i møter med utbyggere?

arbeider systematisk med sikkerhet og kriminalitetsforebygging?

legger til rette for møteplasser utendørs og innendørs?

opparbeider parker, møteplasser, fritids-, kultur- og aktivitetstilbud?

sørger for at offentlige rom og tilbud er universelt utformet?

bidrar til å ta vare og utvikle vår felles kulturarv?

støtter frivillige organisasjoner, trossamfunn og kulturliv?

Stavanger kommune

Helsefremmende levestandard

En helsefremmende levestandard bidrar til god fysisk, sosial og psykisk helse. Næringsrik mat, søvn, trygghet, livsgleder og nære relasjoner gir god livskvalitet. Det er store forskjeller i levestandard i ulike sosiale lag i kommunen. Helse, livskvalitet og død følger sosial status, enten vi måler sosial status som inntekt eller utdanning. Alle sektorer og hele samfunnet må bidra for at vi skal oppnå reduserte forskjeller i helse og livskvalitet: nasjonale og lokale myndigheter, frivilligheten, og næringsliv.

Hva påvirker mulighetene for å oppnå en helsefremmende levestandard?

Helsekompetanse: Helsekompetanse handler om evnen til å finne, forstå, vurdere og bruke helseinformasjon. Informasjon om helsetjenester og tilbud fra kommunen er viktig for innbyggernes helse, men fordi helsekompetansen er ujevnt fordelt mellom sosiale grupper, er det ulikt hvilket utbytte ulike innbyggere får av den informasjonen kommunen kommuniserer ut.

Arv og miljø: Selv om den enkelte har et personlig ansvar for egen helse, er det ikke alt vi har kontroll over selv. Noen er mer utsatt for sykdom rent biologisk, og noen er i større grad enn andre utsatt for risikofaktorer i miljøet. For at alle skal oppnå en helsefremmende levestandard er det nødvendig å forholde seg til de ulike forutsetningene som ulike innbyggere har.

Levevaner og livsstil: Gode mat-, søvn- og trening er viktig for god helse. Å redusere røyking, rus- og alkoholforbruk vil ha uvurderlig betydning i alle befolkningsgrupper. U hensiktsmessige livsstilsvaner er knyttet til mange av de store folkesykdommene – inkludert hjerte- og karsykdommer, diabetes, kreft og psykisk uhelse.

Nettverk og sosial støtte: Å ha sosial støtte og forpliktende nettverk skaper trygghet og fungerer som en beskyttende faktor mot helsemessige konsekvenser av stressende livshendelser. Et godt sosialt nettverk og sosial støtte er imidlertid ikke noe som skal tas for gitt, og det tilfaller oftere de med høy sosioøkonomisk status enn de med lav.

Har du tenkt på hvordan kommunen...

arbeider for å minske betydningen av sosioøkonomisk status knyttet til en helsefremmende levestandard?

kommuniserer helseinformasjon til innbyggerne og sørger for at informasjonen dekker innbyggenes behov og forståelsesramme?

Jobber med helsefremmende tiltak til den generelle befolkning så vel som utsatte grupper og grupper av innbyggere som allerede er syke?

legger til rette for gode basistilbud for alle?

utformer steder og byrom som legger til rette for fellesskap?

kompenserer for at noen har små materielle og psykososiale ressurser?

Sykdomsforebygging

Tanken bak folkehelsearbeidet er å forebygge sykdommer før de oppstår. Vi har mye kunnskap om hvor vi skal legge inn trykket for at flest mulig får leve gode liv. Ved å sette inn innsatsen tidlig, oppnår vi i tillegg et minsket press på helsevesenet. Og en vei til sykdomsforebygging er gjennom det helsefremmende arbeid, som har til hensikt å forhindre, utsette og minske konsekvensene av sykdom.

Hva bidrar til arbeidet med sykdomsforebygging?

Tidlig innsats: Uansett om det er forebygging av pandemier, psykiske lidelser blant barn og unge eller utenforskap, er den mest avgjørende faktoren for vellykket sykdomsforebygging og at tiltak settes inn tidlig og ofte før symptomene viser seg. Det handler om å organisere seg på tvers i kommunen og utnytte felles ressurser enda bedre.

Frivillig arbeid: Frivilligheten spiller en viktig rolle i forebygging av sykdom – både ved å skape gode fellesskaper og nettverk, men også ved å tilby helsefremmende tilbud og hjelp til utsatte grupper. Et godt samarbeid med frivilligheten er derfor relevant i forebyggelsen av sykdom blant innbyggerne.

Adgang til helsetjenester og tilbud: Åpen og enkel tilgang til helsetjenesten er viktig, da det øker sannsynligheten for at innbyggerne kommer seg til lege i tide slik at alvorlig sykdom kan forebygges. Helsestasjoner og skolehelsetjenesten bidrar dessuten til å forebygge sykdom ved å gi barn og foreldre støtte, veiledning og bekreftelse i deres valg og handlinger.

Planleggingsarbeid: Mye av det forebyggende arbeidet ligger i planlegging, fordi det i hovedsak handler om å forutse og sette i verk tiltak allerede før problemene oppstår. Gode planer, som vurderer og tar hensyn til helsekonsekvenser, er derfor viktig i sykdomsforebygging.

Har du tenkt på hvordan kommunen...

tenker på tidlig innsats på alle nivåer, organisatorisk, økonomisk og sosialt?

organiserer innsatsen på tvers?

sikrer lav terskel for benyttelse av helsetjenester og tilbud?

samarbeider med frivillige lag og organisasjoner om aktiviteter og tilbud som forebygger eller minsker konsekvensene av sykdom?

innarbeider tilbud som er spesialisert mot særlige utfordringer i kommunen?

gir som for innovasjon og ny tjenesteutvikling?

Inkludering og mangfold

Grunnloven §98 sier at alle er like for loven og at intet menneske må utsettes for usaklig eller uforholdsmessig forskjellsbehandling. Å kjempe mot konsekvensene av rasisme og diskriminering kreves for å minske sosiale helseforskjeller, og øke tryggheten og den generelle helsetilstand i befolkningen. Å bli anerkjent og inkludert er dermed helt grunnleggende elementer for god helse.

Hva har innvirkning på inkluderingen av alle innbyggerne i Stavanger?

Likestilling og mangfold: Likeverd er ikke noe vi kan ta for gitt. Å gi alle mennesker muligheter for å bruke sin egen stemme, ha kontroll i eget liv, og kunne påvirke sine omgivelser er grunnleggende. Dialog, ytringsfrihet og mangfold må vernes.

Fellesskap og ytringsklima: For å skape trygghet og fungere sammen, må felles verdier, normer og regler være i størst mulig grad uttalte. Vi må arbeide for kritisk tenking, og et samtaleklima som gir rom for ulike ytringer.

Rasisme og diskriminering: Negative holdninger og fordommer må avdekkes, og vi må være varsomme med å generalisere bestemte grupper. Informasjon om kritikkverdige forhold bør være så presis og gjennomslutlig som mulig. Det er utarbeidet en handlingsplan mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion.

Utenforskap: Å kjenne seg utenfor fellesskapet kan ha mange årsaker. Det kan være marginalisering, stigmatisering og diskriminering, men også funksjonshemming, sykdom, kriminalitet, rus, avhengighet eller en særlig livssituasjon, som fører til isolasjon. Ofte leder utenforskap til lav deltakelse i utdanning og arbeidsliv, noe som øker sjansen for uhelse.

Har du tenkt på hvordan kommunen...

tydeliggjøre felles verdier og gir rom for kritisk tenking?

innretter tjenester og tilbud slik alle uansett bakgrunn kan benytte seg av dem?

sikrer inkludering gjennom måten vi kommuniserer på?

setter inn tiltak mot vold og mobbing i barnehage, skole og arbeidsliv?

arbeider for å anerkjenne og bruke de ulike kompetansene til innbyggere med ulik bakgrunn?

setter inn tiltak når rasisme og diskriminering blir tydelig?

Klima og miljø

Grunnloven slår fast at alle har rett til et miljø som sikrer helsen (§12) Klima og miljø er grunnleggende for levekår, og et bredt spekter av miljøforhold og klimaendringer påvirker både fysisk og psykisk helse. Derfor må også klima og miljø tenkes inn i kommunens arbeide for å fremme bedre helse blant innbyggerne. Se også kommunens klima- og miljøhåndbok

Hva betyr klima og miljø for helsen?

Energi-, mat- og vannforsyning: Å kunne dekke kritiske basisbehov er viktig for helsen. Rent vann og nok mat er noe vi ikke kan ta for gitt, og vi må ha en beredskap for kriser. Energi er et basisgode, og vi må sikre alle innbyggere tilgang på nok varme og energi til daglige gjøremål.

Klimaendringer: Forhold ved klima, miljø og natur kan påvirke befolkningens mentale og fysiske helse på flere måter: fra luftveis- og hjerte- og karsykdommer, allergier, skader og dødsfall knyttet til ekstremvær, til endringer i forekomst og spredning av smittsomme sykdommer og påvirkning på psyken i form av for eksempel sosial uro, angst og nedsatt kognitiv funksjon.

Miljøfaktorer: Påvirkninger fra miljøet, som spredning av virus, bakterier, utendørs luftforurensning, dårlig inneluft, kjemikalier og radon, er med på å utløse eller forverre alvorlige sykdommer. Støyplager kan også føre til søvnforstyrrelser, redusert livskvalitet og redusert helse.

Har du tenkt på hvordan kommunen...

sørger for at klimamålene i Stavanger nås?

sikrer grøntområder som både gir lek, møteplasser og rekreasjon innenfor 300 meter?

sikrer at det kommunale smittevernet er forankret og systematisk?

arbeider systematisk med antimikrobiell resistens?

kommuniserer og sikrer vaksinasjonsprogrammer?

arbeider systematisk med HMS, kvalitet og samfunnssikkerhet?

Sikrer matjord i arealplaner

Før du avslutter saken

Gode beslutninger handler ikke bare om hva vi ønsker å oppnå, men også om hvilke konsekvenser beslutningen kan få for menneskers liv.

Før saken ferdigstilles, spør:

Hva kan denne beslutningen bety for helse og livskvalitet – og for hvem?

En helsekonsekvensvurdering gjør konsekvensene synlige **før beslutningen tas.**

Det gir et bedre beslutningsgrunnlag – og mulighet til å gjøre bedre valg.

